

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT. 24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

BS/53/2008

POCZUCIE BEZPIECZEŃSTWA NA CO DZIEŃ

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, MARZEC 2008

PRZEDRUK I ROZPOWSZECZNIANIE MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

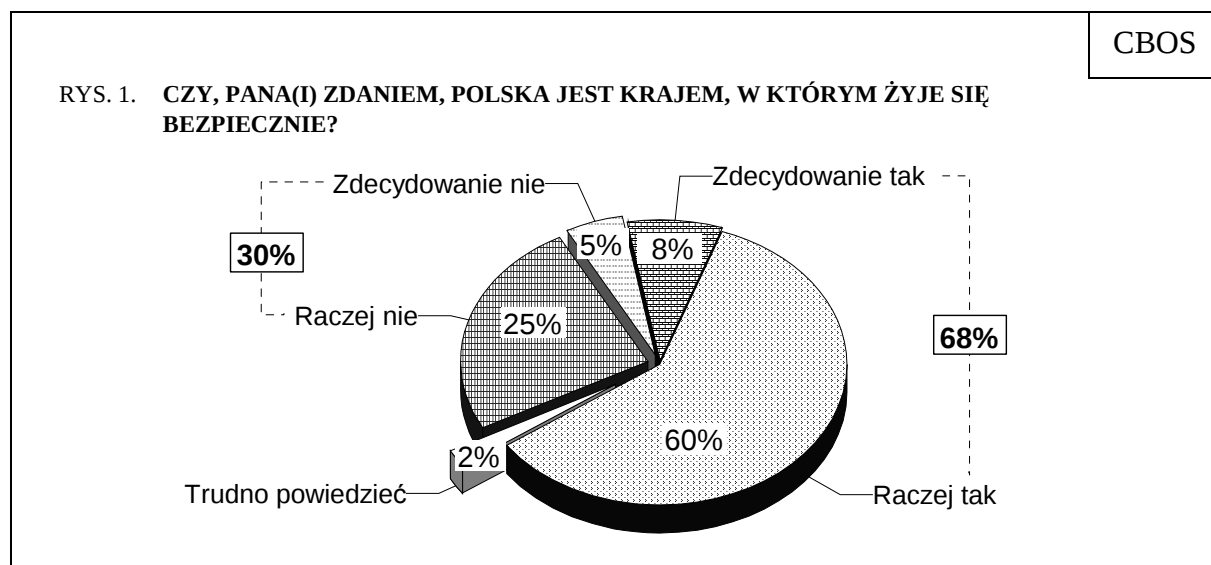

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
12 października 2007 roku

Czy Polacy czują się bezpiecznie w swojej dzielnicy, osiedlu, wsi? Czy nie boją się, że ktoś ich okradnie, pobije ich samych lub kogoś z ich bliskich? Już od ponad dwudziestu lat monitorujemy poczucie bezpieczeństwa obywateli. Bierzemy przy tym pod uwagę dwa aspekty tego zjawiska. Z jednej strony interesują nas opinie o ogólnym stanie bezpieczeństwa w kraju oraz miejscu zamieszkania, z drugiej zaś stopień odczuwania przez badanych osobistego zagrożenia działaniami przestępczymi oraz zagrożenia ich najbliższych.

POSTRZEGANIE STANU BEZPIECZEŃSTWA W KRAJU

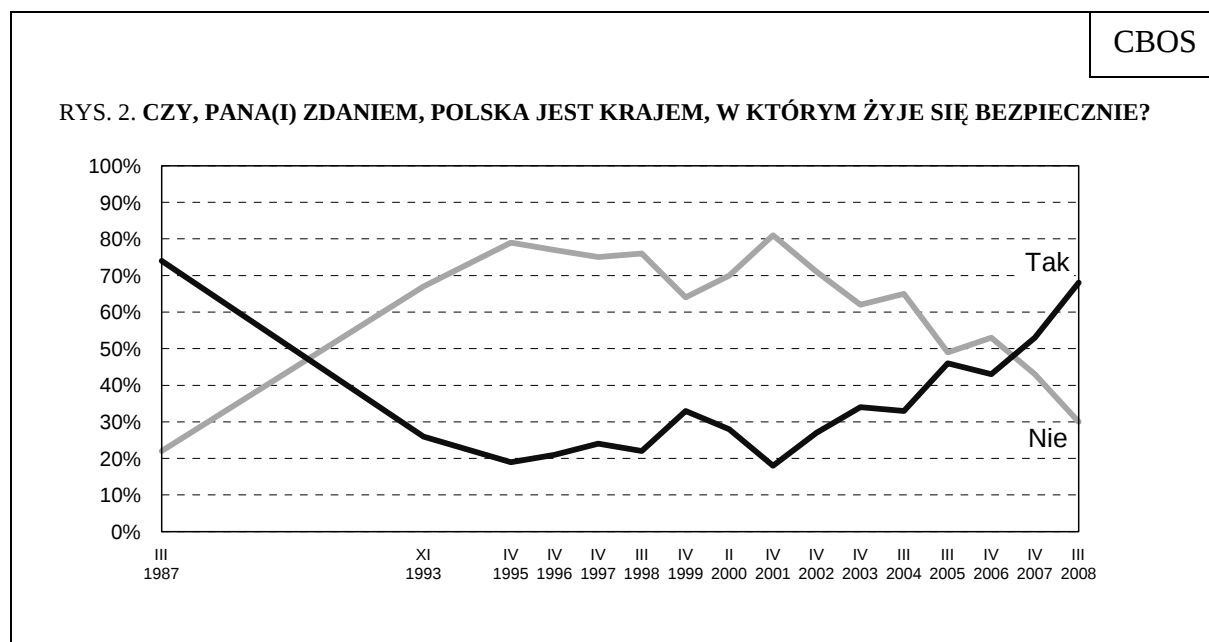
Ponad dwie trzecie ankietowanych (68%) uważa, że Polska jest krajem, w którym żyje się bezpiecznie, a tylko niespełna jedna trzecia (30%) wyraża przeciwną opinię¹.

¹ Sondaż „Aktualne problemy i wydarzenia” (214) przeprowadzono w dniach 7–10 marca 2008 roku na liczącej 1205 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Na ocenę stanu bezpieczeństwa w skali kraju w pewnym stopniu wpływa płeć badanych. O tym, że Polska jest krajem, który nie daje poczucia bezpieczeństwa swoim mieszkańcom, przekonana jest co trzecia kobieta (33%) i co czwarty mężczyzna (25%). Opinie na ten temat zależą też od oceny własnych warunków materialnych. Im ona lepsza, tym lepiej postrzegany jest stan bezpieczeństwa w kraju. Wy tłumaczenia tej zależności należy szukać być może w tym, że ludzie na co dzień borykający się z trudnymi warunkami życia mają na ogół skłonność do postrzegania rzeczywistości w czarnych barwach. Inne cechy społeczne i demograficzne nie wpływają na opinie w tym względzie bądź różnicują je w niewielkim stopniu.

Od początku lat dziewięćdziesiątych aż do roku 2006 niezmiennie przeważała opinia (w większości przypadków zdecydowanie), że Polska jest krajem, w którym nie żyje się bezpiecznie. Przekonanie to było najsilniejsze w roku 2001, po czym jego zasięg zaczął się systematycznie zmniejszać i w roku ubiegłym odnotowaliśmy przewagę opinii przeciwnej. Obecnie mamy do czynienia z dalszym, już wręcz skokowym wzrostem przekonania, że w Polsce żyje się bezpiecznie. Zwraca natomiast uwagę fakt, że w pierwszym badaniu na ten temat – przeprowadzonym jeszcze przed przełomowym rokiem 1989 – odsetek osób przekonanych, że w Polsce żyje się bezpiecznie, był bardzo wysoki.

Pominięto „trudno powiedzieć”

Tabela 1

Czy, Pana(i) zdaniem, Polska jest krajem, w którym żyje się bezpiecznie?	Wskazania respondentów według terminów badań															
	III '87	XI '93	IV '95	IV '96	IV '97	III '98	IV '99	II '00	IV '01	IV '02	IV '03	III '04	III '05	IV '06	IV '07	III '08
	w procentach															
Tak	74	26	19	21	24	22	33	28	18	27	34	33	46	43	53	68
Nie	22	67	79	77	75	76	64	70	81	71	62	65	49	53	43	30
Trudno powiedzieć	4	7	2	2	1	2	4	2	1	2	4	2	5	4	4	2

Analizując dynamikę opinii o ogólnym stanie bezpieczeństwa w kraju należy zwrócić uwagę, że kształtują się one – w przeciwieństwie do opinii o stanie bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania – w znacznym, jeśli nie przeważającym stopniu na podstawie wiadomości czerpanych z mediów, a nie z bezpośrednich, codziennych obserwacji i doświadczeń. Odpowiedzi na pytanie, czy Polska jest krajem, w którym żyje się bezpiecznie, informują nas więc przede wszystkim o pewnym stereotypie dotyczącym stanu zagrożenia przestępczością i tylko pośrednio wiążą się z faktycznym zagrożeniem nią. W latach dziewięćdziesiątych w świadomości społecznej zdecydowanie dominował stereotyp Polski jako kraju, który nie stwarza mieszkańcom warunków do bezpiecznego życia.

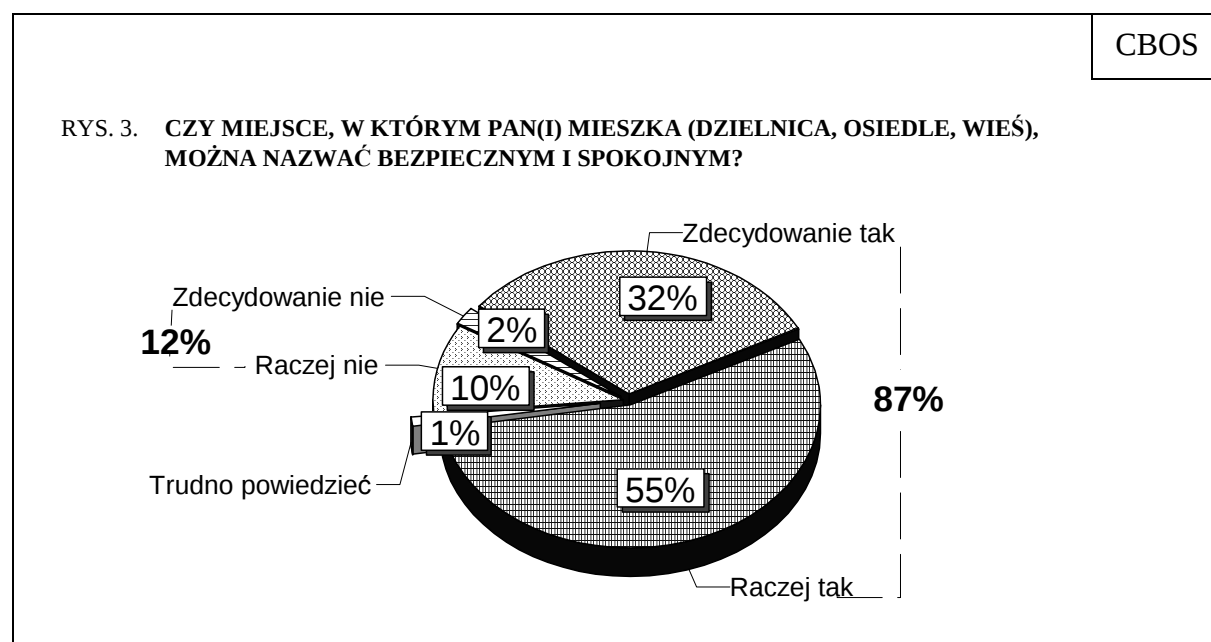
Stereotyp ten, swego rodzaju „czarna legenda”, ukształtował się na początku okresu transformacji pod wpływem znacznego wówczas wzrostu przestępczości i zmiany jej charakteru – brutalizacji działań przestępczych, rozwoju kryminalnej przestępczości zorganizowanej itp. Ogólnie mówiąc był to produkt uboczny przemian gospodarczych i politycznych. Zakorzenieniu się tego stereotypu w świadomości społecznej paradoksalnie sprzyjał – związany również ze zmianą ustroju – swobodny obieg informacji. Wolne i jednocześnie skomercjalizowane media nie szczędziły sensacyjnych informacji o różnego rodzaju działaniach przestępczych, co silnie oddziaływało na świadomość odbiorców. Oddziaływanie to było dlatego tak silne, że odbiorcy nie byli przyzwyczajeni do tego typu informacji. Przypomnijmy, że w czasach PRL informacje o przestępstwach były ściśle reglamentowane, rzadko dopuszczane do obiegu.

Ukształtowany na początku lat dziewięćdziesiątych wizerunek Polski jako kraju o dużym zagrożeniu przestępczością był rozpowszechniony w społecznej świadomości aż do początku obecnej dekady. Od roku 2002 obserwujemy zaś kurczenie się społecznego zasięgu tego stereotypu. Wiąże się to z rejestrowanym w tym czasie faktycznym spadkiem

przestępczości kryminalnej. Nie należy tego jednak traktować jako natychmiastowego i bezpośredniego odbicia tego faktu w świadomości społecznej. Aż do roku 2005 przestępstw kryminalnych ogółem – według statystyk policyjnych – było więcej niż w końcu lat dziewięćdziesiątych², kiedy to przeświadczenie o dużym zagrożeniu przestępczością w Polsce było znacznie silniejsze. Można sądzić, że mamy tu do czynienia z oddziaływaniem także innego czynnika, natury bardziej psychologicznej. Ludzie przyzwyczaili się do podawanych w mediach informacji o przestępstwach i nie wywierają już one takiego wrażenia jak dawniej.

OPINIE O STANIE BEZPIECZEŃSTWA W MIEJSCU ZAMIESZKANIA

Stan bezpieczeństwa w miejscu swojego zamieszkania badani oceniają znacznie lepiej niż stan bezpieczeństwa w kraju.

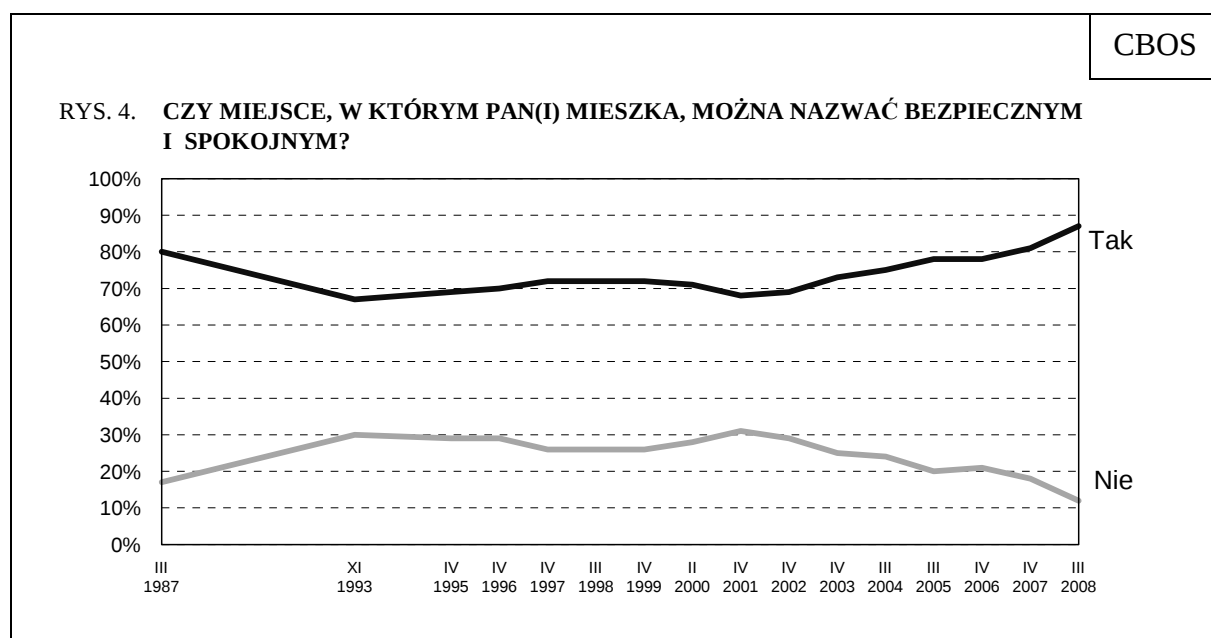
Blisko czterdzieści procent Polaków czuje się bezpiecznie w swoim bezpośrednim otoczeniu. Należy zaznaczyć, że wśród mieszkańców wsi odsetek wskazań jest jeszcze wyższy (95%). Oceny stanu bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania badanych zawsze były znacznie lepsze niż opinie o stanie bezpieczeństwa w skali całego kraju.

² Patrz „Statystyka” www.policja.pl

Tabela 2

Czy miejsce, w którym Pan(i) mieszka, można nazwać bezpiecznym i spokojnym?	Wskaźniki respondentów według terminów badań															
	III '87	XI '93	IV '95	IV '96	IV '97	III '98	IV '99	II '00	IV '01	IV '02	IV '03	III '04	III '05	IV '06	IV '07	III '08
	w procentach															
Tak	80	67	69	70	72	72	72	71	68	69	73	75	78	78	81	87
Nie	17	30	29	29	26	26	26	28	31	29	25	24	20	21	18	12
Trudno powiedzieć	3	3	2	1	2	2	2	1	1	2	2	1	2	1	1	1

Od kilku lat obserwujemy powolny, ale systematyczny wzrost poczucia bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania. Szczególnie wyraźnie zaznaczył się w ciągu ostatniego roku.

Pominięto „trudno powiedzieć”

Trzeba tu zwrócić uwagę, że wypowiadając się o swoim miejscu zamieszkania, określonym w pytaniu jako „dzielnica, osiedle, wieś”, a więc bezpośrednie otoczenie, badani – inaczej niż w przypadku oceny stanu bezpieczeństwa w skali całego kraju – kierują się przede wszystkim, jeśli nie wyłącznie, własnymi obserwacjami, doświadczeniem. Można więc mówić o bezpośrednich rezultatach spadku przestępczości, co obserwujemy od kilku lat. Efektem tego jest, że obecnie odsetek Polaków czujących się bezpiecznie w swoim miejscu zamieszkania jest najwyższy z dotychczasowych.

Przedstawione dane wskazują, że na początku lat dziewięćdziesiątych poczucie bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania zmalało w stosunku do roku 1987, ale był to spadek znacznie mniejszy niż w przypadku poczucia bezpieczeństwa w skali kraju. Różnica między ocenami na tych dwóch poziomach potwierdza sformułowane wcześniej przypuszczenie o roli przekazu medialnego w ukształtowaniu się przeświadczenia, że Polska jest krajem, w którym nie jest bezpiecznie.

Nie oznacza to oczywiście, że poczucie bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania nie wpływa na ogólną ocenę stanu bezpieczeństwa w kraju. Przeciwnie – związek jest bardzo wyraźny.

Tabela 3

Czy miejsce, w którym Pan(i) mieszka, można nazwać bezpiecznym i spokojnym*?	Czy, Pana(i) zdaniem, Polska jest krajem, w którym żyje się bezpiecznie?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Tak	75	23	2
Nie	27	71	2
* Pominięto „trudno powiedzieć”			

Badani, którzy mieszkają w okolicy niedającej im poczucia bezpieczeństwa, zdecydowanie rzadziej niż osoby określające swoje miejsce zamieszkania jako spokojne wyrażają opinię, że Polska jest krajem, w którym żyje się bezpiecznie.

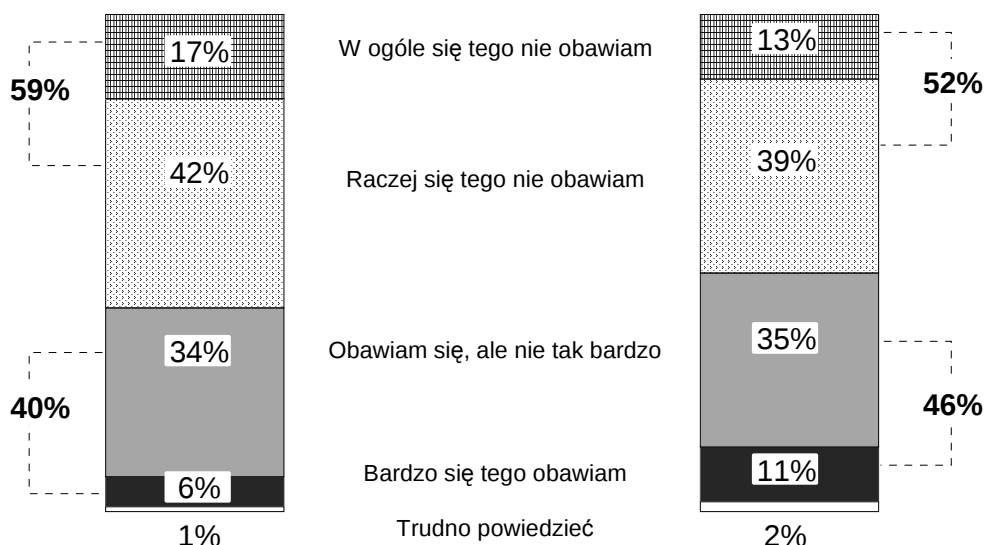
POCZUCIE ZAGROŻENIA OSOBISTEGO

Dwie piąte ankietowanych (40%) obawia się o własne bezpieczeństwo, jednak niewielu (6%) przyznaje się do silnego lęku. Nieco częściej niż o własne bezpieczeństwo Polacy boją się o swoich najbliższych – o to, by ofiarą przestępstwa nie stał się ktoś z najbliższej rodziny.

RYS. 5

**CZY OBAWIA SIĘ PAN(I) TEGO, ŻE MOŻE
STAĆ SIĘ OFIARĄ PRZESTĘPSTWA?**

**NIEZALEŻNIE OD TEGO, CZY OBAWIA SIĘ
PAN(I) O SIEBIE SAMEGO, TO CZY OBAWIA
SIĘ PAN(I), ŻE OFIARĄ PRZESTĘPSTWA MOŻE
STAĆ SIĘ KTOŚ Z PANA(I) NAJBLIŻSZEJ
RODZINY?**

Częstość występowania obaw o bezpieczeństwo zarówno własne, jak i najbliższych dość wyraźnie związana jest z wielkością miejscowości, w której mieszkają badani. Obawy takie ponad dwukrotnie częściej żywią mieszkańcy wielkich miast niż mieszkańcy wsi. O własne bezpieczeństwo obawia się 26% ludności wsi (wśród rolników tylko 14%) i 55% ludności miast liczących więcej niż 100 tys. mieszkańców, o bezpieczeństwo najbliższych – odpowiednio 31% i 63%.

O własne bezpieczeństwo częściej obawiają się kobiety (46%) niż mężczyźni (33%). W przypadku obaw o bezpieczeństwo najbliższych różnica wskazań jest mniejsza (50% wobec 41%). Na częstość deklaracji dotyczących obaw o bezpieczeństwo własne i najbliższych wpływa też poziom wykształcenia respondentów. Im wyższy, tym częstsze są obawy (od 31% do 48% w przypadku zagrożenia osobistego oraz od 33% do 54% w przypadku lęku o bezpieczeństwo najbliższych). Być może po części wynika to z różnic w strukturze wykształcenia, związanych z kategorią miejscowości zamieszkania. Na obawy o bezpieczeństwo własne, jak i najbliższych wpływa bowiem przede wszystkim stan bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania.

Tabela 4

Czy obawia się Pan(i) tego, że może stać się ofiarą przestępstwa?	Czy miejsce, w którym Pan(i) mieszka, można nazwać bezpiecznym i spokojnym?	
	Tak	Nie
	w procentach	
W ogóle się tego nie obawiam	19	3
Raczej się nie obawiam	46	20
Nie obawiam się	65	23
Obawiam się, ale nie tak bardzo	31	50
Bardzo się tego obawiam	3	26
Obawiam się	34	76
Trudno powiedzieć	1	1

Tabela 5

Czy obawia się Pan(i) tego, że ofiarą przestępstwa może stać się ktoś z najbliższej rodziny?	Czy miejsce, w którym Pan(i) mieszka, można nazwać bezpiecznym i spokojnym?	
	Tak	Nie
	w procentach	
W ogóle się tego nie obawiam	14	4
Raczej się nie obawiam	43	15
Nie obawiam się	57	19
Obawiam się, ale nie tak bardzo	33	46
Bardzo się tego obawiam	8	31
Obawiam się	41	77
Trudno powiedzieć	2	4

Przyczyną obaw przed tym, by sam badany lub ktoś z jego najbliższej rodziny nie stał się ofiarą przestępstwa, mogą być różne czynniki, w tym cechy indywidualne. Toteż także wśród tych, którzy swoje miejsce zamieszkania określają jako spokojne, jedna trzecia obawia się o bezpieczeństwo własne, a dwie piąte – o bezpieczeństwo najbliższych. Na ogół jednak są to obawy o niewielkim nasileniu. Natomiast wśród osób, które są zdania, że ich miejsce zamieszkania nie jest bezpieczne, poczucie osobistego zagrożenia, jak i lęku o bezpieczeństwo najbliższych ma nie tylko znacznie większy zasięg, ale i jego nasilenie jest zdecydowanie większe.

Konsekwencją wyraźnej poprawy ocen stanu bezpieczeństwa w kraju, a także w najbliższym otoczeniu, jaka nastąpiła w ostatnich kilku latach, jest zmniejszenie obaw o bezpieczeństwo własne i najbliższych.

Tabela 6

Czy obawia się Pan(i) tego, że może stać się ofiarą przestępstwa?	Wskazania respondentów według terminów badań												
	IV '96*	IV '97	III '98	IV '99	II '00	IV '01	IV '02	IV '03	III '04	III '05	IV '06	IV '07	III '08
	w procentach												
Nie obawiam się	30	37	35	40	31	34	32	39	36	45	43	54	59
Obawiam się, ale nie tak bardzo	50	46	47	43	46	47	52	49	49	42	46	37	34
Bardzo się tego obawiam	17	15	15	14	21	18	14	10	14	9	9	7	6
Obawiam się	67	61	62	57	67	65	66	59	63	51	55	44	40
Trudno powiedzieć	3	2	3	2	2	1	2	2	1	3	2	2	1

* W latach wcześniejszych nie zadawano tego pytania

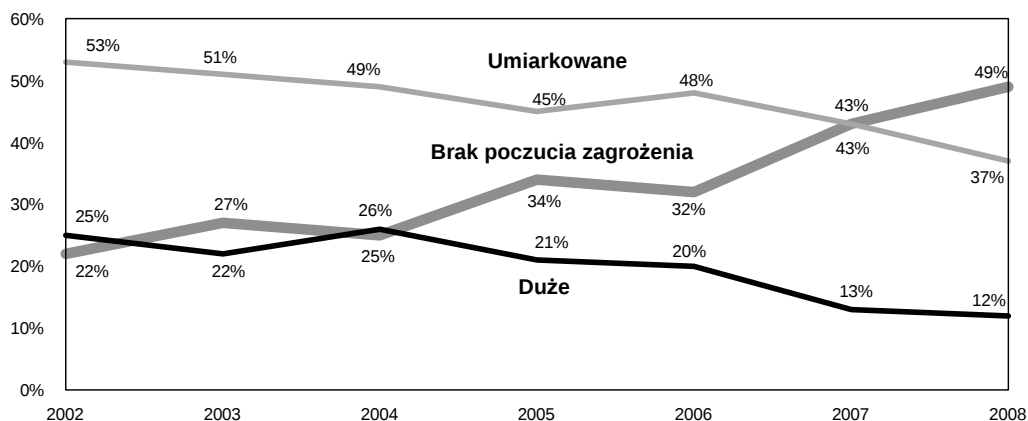
Tabela 7

Czy obawia się Pan(i), że ofiarą przestępstwa może stać się ktoś z Pana(i) najbliższej rodziny?	Wskazania respondentów według terminów badań								
	IX 2000*	IV 2001	IV 2002	IV 2003	III 2004	III 2005	IV 2006	IV 2007	III 2008
	w procentach								
Nie obawiam się	30	26	25	30	28	36	34	44	52
Obawiam się, ale nie tak bardzo	42	45	50	47	45	41	45	41	35
Bardzo się tego obawiam	25	27	24	20	24	20	19	12	11
Obawiam się	67	72	74	67	69	61	64	53	46
Trudno powiedzieć	3	2	1	3	3	4	2	3	2

* W latach wcześniejszych nie zadawano tego pytania

Na podstawie deklaracji dotyczących obaw o bezpieczeństwo własne i najbliższych określiliśmy stopień osobistego poczucia zagrożenia przestępczością. Za osoby o dużym poczuciu zagrożenia uznaliśmy te, które przynajmniej na jedno z omówionych wyżej pytań odpowiedziały „bardzo się tego obawiam”. Umiarkowane poczucie zagrożenia przypisaliśmy tym, które ani razu nie odpowiedziały „bardzo się tego obawiam”, ale przynajmniej raz wybrały odpowiedź „obawiam się, ale nie tak bardzo”. Pozostałe osoby zaliczyliśmy do niemających osobistego poczucia zagrożenia przestępczością.

RYS. 6. STOPIEŃ OSOBISTEGO POCZUCIA ZAGROŻENIA PRZESTĘPCZOŚCIĄ

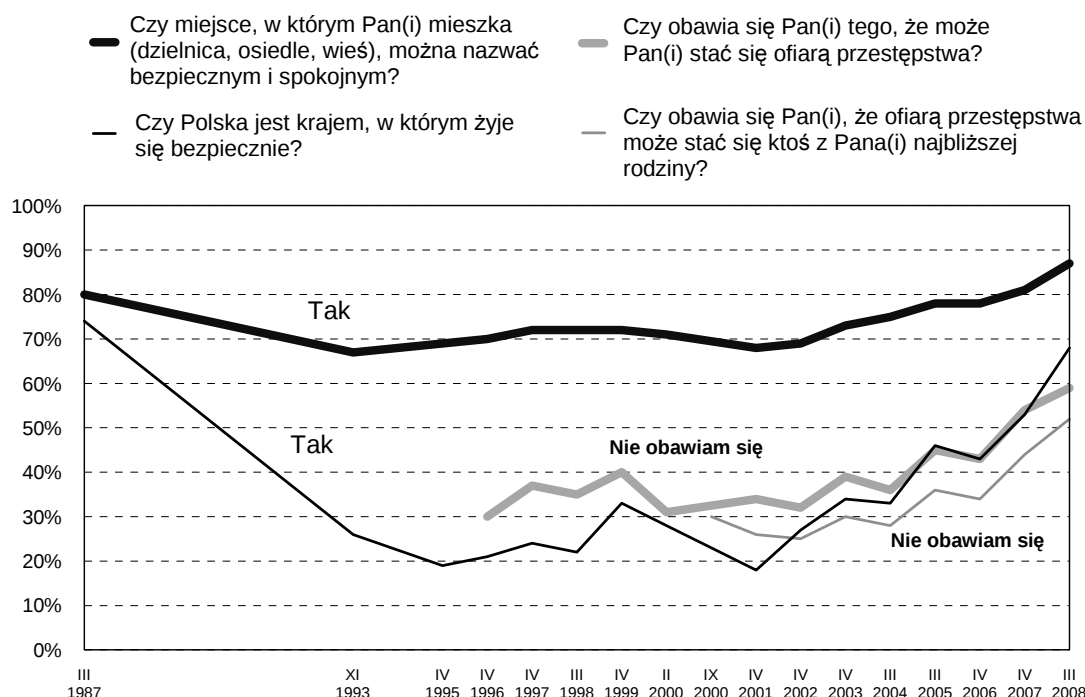
Niemal połowa badanych (49%) nie obawia się o bezpieczeństwo własne ani najbliższych, a mniej więcej co ósmy (12%) odczuwa silny lęk przed tym, by on lub jego najbliżsi nie padli ofiarą działań przestępczych. Poczucia zagrożenia nie odczuwa 56% mężczyzn i 44% kobiet. Deklaracje takie składa też dwie trzecie mieszkańców wsi (66%) i około jednej trzeciej mieszkańców dużych miast (31% wskazań w miastach liczących 101–500 tys. ludności i 32% w największych). W miastach tych największą grupę stanowią osoby o umiarkowanym poczuciu zagrożenia, podczas gdy w mniejszych – odsetki osób o umiarkowanym poczuciu zagrożenia i nieodczuwające zagrożenia są zbliżone, z niewielką przewagą tych drugich.

W ciągu ostatnich dwóch lat, wraz z umocnieniem się przekonania, że Polska jest krajem, w którym żyje się bezpiecznie, oraz wzrostem poczucia bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania, znacznie zwiększył się odsetek respondentów nieodczuwających zagrożenia, zmalał zaś – odczuwających umiarkowane zagrożenie. Odsetek osób o dużym poczuciu zagrożenia pozostaje na poziomie ubiegłorocznym, ale jest znacznie niższy niż w latach poprzednich.

PODSUMOWANIE – POCZUCIE BEZPIECZEŃSTWA W SPOŁECZEŃSTWIE

Wszystkie cztery wskaźniki poczucia zagrożenia przestępczością zgodnie pokazują, że w ostatnich latach w polskim społeczeństwie rośnie poczucie bezpieczeństwa. Obecnie 68% Polaków uważa Polskę za kraj, w którym żyje się bezpiecznie, a 87% określa swoje miejsce zamieszkania jako bezpieczne i spokojne. Ponad połowa nie obawia się o bezpieczeństwo swoje i najbliższych (odpowiednio 59% i 52%).

RYS. 7. OCENA STANU BEZPIECZEŃSTWA W POLSCE I POCZUCIE ZAGROŻENIA PRZESTĘPCZOŚCIĄ

Na tak wyraźny wzrost pozytywnych opinii o stanie bezpieczeństwa zarówno w skali kraju, jak i w miejscu zamieszkania oraz wiążące się z tym zmniejszenie obaw o bezpieczeństwo własne i najbliższych składają się dwa zjawiska. Przede wszystkim jest to spadek przestępczości kryminalnej, szczególnie przestępstw najcięższych, obserwowany mniej więcej od początku obecnej dekady³. Trudno jednak spodziewać się natychmiastowego odzwierciedlenia statystyk w badaniach opinii publicznej. Potrzeba czasu, by obiektywne zjawiska przekształciły się w subiektywne odczucia, co właśnie następuje. Jednocześnie można zauważyć przełamywanie „czarnego stereotypu” Polski jako kraju, w którym nie żyje się bezpiecznie. Stereotypu, który ukształtował się na początku lat dziewięćdziesiątych, i który można traktować jako jeden z elementów „szoku transformacyjnego”.

Opracował
Michał STRZESZEWSKI

³ Por. przypis 2.

A N E K S

Tabela 1. Czy, Pana(i) zdaniem, Polska jest krajem, w którym żyje się bezpiecznie?

	(%)			
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	68	30	2	1205
Płeć				
Mężczyźni	73	25	2	569
Kobiety	65	33	3	636
Wiek				
18-24 lata	69	31	0	181
25-34	72	26	2	222
35-44	72	26	1	195
45-54	67	31	2	214
55-64	67	30	4	183
65 lat i więcej	65	31	4	210
Miejsce zamieszkania				
Wies	69	28	3	458
Miasto do 20 tys.	70	28	1	166
20-100 tys.	69	28	3	229
101-500 tys.	66	33	1	187
501 tys.i więcej mieszk.	67	31	2	164
Wykształcenie				
Podstawowe	65	31	4	330
Zasadnicze zawodowe	72	26	2	313
Średnie	67	31	1	401
Wyższe	73	26	1	161
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	66	32	2	86
Prac.umysł.niż.szczebła	66	33	1	115
Pracownicy fiz.- umysł.	67	33	0	97
Robotnicy wykwalifikowani	65	34	1	112
Robotnicy niewykwalifik.	68	32	0	55
Rolnicy	76	22	2	64
Pracujący na własny rach.	73	25	2	52
Bierni zawodowo				
Renciści	71	27	3	85
Emeryci	67	29	5	264
Uczniowie i studenci	73	27	0	112
Bezrobotni	80	18	2	105
Gospodynie domowe i inni	54	43	3	59
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	67	31	1	154
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	62	37	1	98
sekt. pryw. poza rolnict.	68	31	1	258
prywatnym gosp. rolnym	77	21	2	61
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	52	44	3	71
301-500	70	28	2	145
501-900	69	29	2	237
901-1200	64	36	1	145
Powyżej 1200 zł	73	25	2	154
Ocena własnych war. mater.				
Złe	59	37	4	260
Średnie	67	31	2	487
Dobre	76	23	1	458
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	65	30	5	88
Raz w tygodniu	69	29	2	616
1-2 razy w miesiącu	68	31	1	168
Kilka razy w roku	69	29	3	226
W ogóle nie uczestniczy	70	27	2	106
Poglądy polityczne				
Lewica	69	29	2	133
Centrum	68	30	2	391
Prawica	71	28	1	383
Trudno powiedzieć	66	29	4	297

Tabela 2. Czy miejsce, w którym Pan(i) mieszka (dzielnica, osiedle, wieś), można nazwać bezpiecznym i spokojnym?

(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	87	12	1	1205
Płeć				
Mężczyźni	88	11	1	569
Kobiety	85	13	1	636
Wiek				
18-24 lata	88	11	1	181
25-34	88	11	1	222
35-44	84	14	2	195
45-54	84	15	0	214
55-64	89	11	0	183
65 lat i więcej	87	12	1	210
Miejsce zamieszkania				
Wieś	95	5	0	458
Miasto do 20 tys.	88	11	1	166
20-100 tys.	82	16	2	229
101-500 tys.	74	25	1	187
501 tys.i więcej mieszk.	83	16	1	164
Wykształcenie				
Podstawowe	88	11	1	330
Zasadnicze zawodowe	87	12	1	313
Średnie	84	15	0	401
Wyższe	89	9	2	161
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	88	10	2	86
Prac.umysł.niż.szczebla	83	17	1	115
Pracownicy fiz.- umysł.	84	14	1	97
Robotnicy wykwalifikowani	88	12	0	112
Robotnicy niewykwalifik.	91	9	0	55
Rolnicy	96	4	0	64
Pracujący na własny rach.	81	14	5	52
Bierni zawodowo				
Renciści	85	14	1	85
Emeryci	87	12	1	264
Uczniowie i studenci	91	8	1	112
Bezrobotni	86	13	2	105
Gospodynie domowe i inni	77	23	0	59
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	89	10	1	154
spółce właścicieli	79	20	1	98
prywatnych i państwa	86	12	2	258
sekt. pryw. poza rolnict.	95	5	0	61
prywatnym gosp. rolnym				
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	80	18	2	71
301-500	91	9	1	145
501-900	85	15	0	237
901-1200	88	12	0	145
Powyżej 1200 zł	87	13	0	154
Ocena własnych war. mater.				
Złe	81	18	1	260
Średnie	88	12	1	487
Dobre	88	11	1	458
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	87	13	1	88
Raz w tygodniu	89	11	1	616
1-2 razy w miesiącu	86	13	1	168
Kilka razy w roku	85	14	1	226
W ogóle nie uczestniczy	80	17	2	106
Poglądy polityczne				
Lewica	87	12	1	133
Centrum	85	14	0	391
Prawica	88	12	0	383
Trudno powiedzieć	86	10	3	297

Tabela 3. Czy obawia się Pan(i) tego, że może stać się ofiarą przestępstwa?

	(%)			
	Nie obawiam się	Obawiam się	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	59	40	1	1205
Płeć				
Mężczyźni	66	33	1	569
Kobiety	53	46	2	636
Wiek				
18-24 lata	68	31	1	181
25-34	60	40	0	222
35-44	56	43	2	195
45-54	57	42	0	214
55-64	55	44	1	183
65 lat i więcej	59	38	3	210
Miejsce zamieszkania				
Wies	73	26	1	458
Miasto do 20 tys.	61	38	1	166
20-100 tys.	54	45	1	229
101-500 tys.	43	55	2	187
501 tys.i więcej mieszk.	44	55	0	164
Wykształcenie				
Podstawowe	68	31	1	330
Zasadnicze zawodowe	60	39	1	313
Średnie	54	45	1	401
Wyższe	51	48	2	161
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	54	46	0	86
Prac.umysł.niż.szczebła	48	51	2	115
Pracownicy fiz.- umysł.	49	49	2	97
Robotnicy wykwalifikowani	55	45	0	112
Robotnicy niewykwalifik.	59	41	0	55
Rolnicy	86	14	0	64
Pracujący na własny rach.	56	43	1	52
Bierni zawodowo				
Renciści	58	41	1	85
Emeryci	59	39	2	264
Uczniowie i studenci	74	25	1	112
Bezrobotni	60	39	1	105
Gospodynie domowe i inni	55	44	2	59
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	56	43	1	154
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	51	46	2	98
sekt. prywat. poza rolnict.	52	47	1	258
prywatnym gosp. rolnym	86	14	0	61
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	62	38	0	71
301-500	62	38	1	145
501-900	59	40	1	237
901-1200	54	45	1	145
Powyżej 1200 zł	50	49	1	154
Ocena własnych war. mater.				
Złe	49	49	1	260
Średnie	63	36	1	487
Dobre	60	38	2	458
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	59	39	2	88
Raz w tygodniu	59	39	2	616
1-2 razy w miesiącu	63	37	0	168
Kilka razy w roku	56	43	1	226
W ogóle nie uczestniczy	56	44	0	106
Poglądy polityczne				
Lewica	60	39	1	133
Centrum	61	38	0	391
Prawica	55	44	1	383
Trudno powiedzieć	60	38	2	297

Tabela 4. Niezależnie od tego, czy obawia się Pan(i) o siebie samego, to czy obawia się Pan(i), że ofiara przestępstwa może stać się ktoś z Pana(i) najbliższej rodziny?

(%)

	Nie obawiam się	Obawiam się	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	52	46	2	1202
Płeć				
Mężczyźni	57	41	2	569
Kobiety	47	50	3	633
Wiek				
18-24 lata	60	39	0	180
25-34	48	50	2	222
35-44	45	53	3	195
45-54	51	47	2	213
55-64	52	45	4	182
65 lat i więcej	56	40	5	210
Miejsce zamieszkania				
Wieś	67	31	2	457
Miasto do 20 tys.	52	46	2	165
20-100 tys.	50	47	3	229
101-500 tys.	33	63	5	187
501 tys.i więcej mieszk.	34	64	1	163
Wykształcenie				
Podstawowe	65	33	2	328
Zasadnicze zawodowe	55	44	2	313
Średnie	43	54	3	400
Wyższe	43	54	2	161
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	43	56	1	86
Prac.umysł.niż.szczebla	34	63	2	115
Pracownicy fiz.- umysł.	43	55	2	96
Robotnicy wykwalifikowani	46	51	3	111
Robotnicy niewykwalifik.	55	43	2	55
Rolnicy	72	26	2	64
Pracujący na własny rach.	40	57	2	52
Bierni zawodowo				
Renciści	60	39	1	85
Emeryci	56	40	4	264
Uczniowie i studenci	64	36	1	112
Bezrobotni	57	40	3	105
Gospodynie domowe i inni	50	49	2	58
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	44	55	1	154
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	43	54	3	98
sekt. pryw. poza rolnict.	41	57	2	256
prywatnym gosp. rolnym	75	25	0	61
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	57	43	0	71
301-500	52	47	2	144
501-900	55	42	4	237
901-1200	42	56	2	145
Powyżej 1200 zł	43	55	1	153
Ocena własnych war. mater.				
Złe	49	47	4	260
Średnie	54	44	2	485
Dobre	51	47	2	457
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	56	38	6	88
Raz w tygodniu	54	43	3	614
1-2 razy w miesiącu	50	49	0	168
Kilka razy w roku	48	50	2	226
W ogóle nie uczestniczy	45	54	1	105
Poglądy polityczne				
Lewica	49	51	0	133
Centrum	52	46	2	390
Prawica	47	50	3	382
Trudno powiedzieć	58	38	4	296

Tabela 5. Stopień osobistego poczucia zagrożenia przestępczością.
1 - Duże; 2 - Umiarkowane; 3 - Brak poczucia zagrożenia

	(%)			Liczba osób
	1	2	3	
Ogółem	12	37	49	1185
Płeć				
Mężczyźni	9	35	56	562
Kobiety	15	40	44	623
Wiek				
18-24 lata	7	34	58	180
25-34	15	38	47	222
35-44	12	44	43	190
45-54	11	41	47	212
55-64	16	35	49	178
65 lat i więcej	12	34	54	202
Miejsce zamieszkania				
Wies	7	28	66	450
Miasto do 20 tys.	9	42	48	164
20-100 tys.	12	41	47	226
101-500 tys.	24	46	31	184
501 tys.i więcej mieszk.	20	48	32	162
Wykształcenie				
Podstawowe	9	30	61	324
Zasadnicze zawodowe	12	35	53	309
Średnie	14	45	41	394
Wyższe	16	43	41	158
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	19	40	41	86
Prac.umysł.niż.szczebla	17	50	33	113
Pracownicy fiz.- umysł.	18	44	38	95
Robotnicy wykwalifikowani	10	47	43	112
Robotnicy niewykwalifik.	5	42	53	54
Rolnicy	4	23	73	63
Pracujący na własny rach.	17	42	41	51
Bierni zawodowo				
Renciści	15	30	55	84
Emeryci	13	32	55	255
Uczniowie i studenci	6	32	62	111
Bezrobotni	11	36	53	105
Gospodynie domowe i inni	11	43	46	57
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	14	43	42	153
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	15	44	41	94
sekt. pryw. poza rolnict.	14	46	39	256
prywatnym gosp. rolnym	3	22	75	61
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	15	31	54	71
301-500	12	39	49	144
501-900	12	35	53	231
901-1200	13	48	39	143
Powyżej 1200 zł	18	42	40	153
Ocena własnych war. mater.				
Złe	18	36	46	255
Średnie	10	38	52	479
Dobre	12	39	49	451
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	17	30	53	85
Raz w tygodniu	10	37	53	603
1-2 razy w miesiącu	11	42	47	168
Kilka razy w roku	14	40	46	222
w ogóle nie uczestniczy	20	38	42	105
Poglądy polityczne				
Lewica	17	38	45	132
Centrum	11	38	51	388
Prawica	11	43	46	377
Trudno powiedzieć	14	31	55	286